Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу

«**ЗАТВЕРДЖУЮ**»
Директор ННІ «Каразінський інститут
міжнародних відносин та
туристичного бізнесу»
Микола ПИСАРЕВСЬКИЙ

«27» серпня 2026 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Сталий туризм у системі глобальної політики

рівень вищої освіти **другий (магістерський)**
галузь знань **J «Транспорт та послуги»**
спеціальність **J3 «Туризм та рекреація»**
освітня програма **«Міжнародний туризм та рекреація»**
вид дисципліни **обов'язкова**
ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин
та туристичного бізнесу»

2026/ 2027 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

«27» серпня 2026 року, протокол № 1

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу Ганна ГАПОНЕНКО

Програму схвалено на засіданні кафедри світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу

Протокол № 1 від «26» серпня 2026 року № 1

Завідувач кафедри світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу

_____ Анатолій ПАРФІНЕНКО
(підпис)

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Міжнародний туризм та рекреація»

Гарант освітньо-професійної програми «Міжнародний туризм та рекреація»

_____ Поліна ПОДЛЕПІНА
(підпис)

Програму погоджено науково-методичною комісією ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»
Протокол від «27» серпня 2026 року №1

Голова науково-методичної комісії ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

_____ Ганна ПАНАСЕНКО

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Сталий туризм у системі глобальної політики» складена відповідно до освітньо-професійної програми
«Міжнародний туризм та рекреація»
підготовки магістра
за спеціальністю J3 «Туризм та рекреація».

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Мета курсу – формування у здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти системного розуміння теоретичних засад, сучасних тенденцій, принципів і механізмів забезпечення сталого розвитку туризму в контексті глобальної політики, міжнародних стратегій і Цілей сталого розвитку ООН, а також набуття здатності аналізувати глобальні виклики та розробляти управлінські рішення щодо забезпечення економічної, соціальної, екологічної та інституційної стійкості туристичної діяльності.

1.2. Основні **завдання** вивчення дисципліни:

- Сформувати системне розуміння концепції сталого розвитку та її трансформації в сучасній туристичній політиці.
- Розкрити сутність, принципи та основні складові сталого туризму, його економічний, соціальний, екологічний та інституційний виміри.
- Ознайомити здобувачів із роллю ООН, UN Tourism, ЮНЕСКО, ЮНЕП та інших міжнародних організацій у формуванні глобальної політики сталого туризму.
- Розглянути міжнародні нормативно-правові документи, стандарти, стратегії та механізми регулювання сталого розвитку туризму.
- Сформувати навички аналізу впливу глобальних економічних, екологічних, соціальних, технологічних і геополітичних викликів на розвиток туризму.
- Навчити оцінювати рівень сталості туристичних дестинацій та підприємств із використанням сучасних підходів, індикаторів і критеріїв.
- Розвинути здатність застосовувати принципи ESG, циркулярної економіки, цифровізації та інновацій для забезпечення сталого розвитку туристичної сфери.
- Сформувати вміння аналізувати міжнародний досвід реалізації політики сталого туризму та адаптувати ефективні практики до національних і регіональних умов.
- Розглянути роль туризму у збереженні природної та культурної спадщини, розвитку місцевих громад, забезпеченні інклюзивності та соціальної відповідальності.
- Сформувати здатність розробляти стратегічні та управлінські рішення щодо сталого розвитку туристичних дестинацій в умовах криз, конфліктів і глобальних трансформацій.
- Визначити перспективи розвитку сталого туризму в Україні з урахуванням європейської інтеграції, міжнародних стандартів та завдань повоєнного відновлення.

1.3. Кількість кредитів

4 кредити

1.4. Загальна кількість годин

120 год.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-й	1-й
Семестр	
1-й	1-й
Лекції	
16 год.	6 год.
Семінарські заняття	
16 год.	2 год.
Лабораторні заняття	
-	-
Самостійна робота	
88 год.	112 год.
Індивідуальні завдання	
-	

* у разі формування малочисельних груп обсяг аудиторного навчального навантаження, відведеного на вивчення навчальної дисципліни, зменшується відповідно до Положення про планування й звітування науково-педагогічних працівників Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

1.6. Перелік компетентностей, що формує дана дисципліна

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері туризму і рекреації.

- формування наступних загальних компетентностей:

ЗК1. Здатність до організації, планування, прогнозування результатів діяльності.
ЗК6. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК7. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми

- формування наступних фахових (спеціальних) компетентностей:

СК2. Здатність планувати і виконувати наукові та/або прикладні дослідження у сфері туризму та рекреації.

1.7. Заплановані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти мають досягти наступних результатів:

РН1. Спеціалізовані концептуальні знання, що включають сучасні наукові здобутки, критичне осмислення проблем у сфері туризму та рекреації і на межі галузей знань.
РН2. Спеціалізовані уміння/навички розв'язання проблем, необхідні для проведення досліджень та/або провадження інноваційної діяльності з метою розвитку нових знань та процедур у сфері туризму і рекреації.

1.8. Пререквізити:

Для успішного засвоєння дисципліни студентам бажано мати базові знання з туризмознавства, економіки, менеджменту, міжнародних відносин та суспільних наук, розуміти основні закономірності функціонування туристичної індустрії та механізми її взаємодії з економічними, соціальними, політичними й екологічними процесами.

Важливим є розуміння сутності глобалізації, сталого розвитку та сучасних глобальних викликів, а також їхнього впливу на розвиток туризму, туристичних дестинацій і міжнародної туристичної політики.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Теоретичні засади сталого туризму та глобального сталого розвитку
Поняття та еволюція концепції сталого розвитку.
Сталий туризм: сутність, принципи та основні характеристики.
Економічний, соціальний та екологічний виміри сталого туризму.
Взаємозв'язок сталого туризму з глобальними процесами розвитку.
Цілі сталого розвитку ООН та їх значення для туристичної сфери.

Тема 2. Глобальна політика, міжнародне регулювання та інституційне забезпечення сталого туризму
Глобальна політика сталого розвитку та місце туризму в її реалізації.
Основні міжнародні актори та інституції у сфері сталого туризму.
Роль ООН, UN Tourism, ЮНЕП, ЮНЕСКО та інших міжнародних організацій.
Міжнародні декларації, стратегії, програми, стандарти та рекомендації у сфері сталого туризму.
Національна та регіональна туристична політика в контексті глобальних вимог сталого розвитку.
Механізми міжнародного моніторингу, оцінювання та контролю сталості туристичної діяльності.
Глобальне партнерство держав, бізнесу та громадянського суспільства.

Тема 3. Сталий розвиток туристичних дестинацій: територіальний та управлінський підходи
Туристична дестинація як ключовий рівень реалізації принципів сталого розвитку.
Баланс економічних, соціальних та екологічних інтересів у розвитку дестинацій.
Управління туристичними потоками та проблема надмірного туризму (overtourism).
Залучення місцевих громад до управління туристичним розвитком територій.
Сталий розвиток міських, сільських, природних та культурних дестинацій.
Індикатори та системи оцінювання сталості туристичних дестинацій.
Destination Management Organizations (DMO) та їх роль у забезпеченні сталого розвитку.

Тема 4. Екологічний вимір сталого туризму та глобальні екологічні виклики
Вплив туристичної діяльності на природні ресурси та екосистеми.
Зміна клімату та її вплив на глобальну туристичну систему.
Декарбонізація туризму та скорочення вуглецевого сліду.
Раціональне використання водних, земельних та енергетичних ресурсів.
Біорізноманіття, природоохоронні території та екотуризм.
Циркулярна економіка та ресурсоефективність у туризмі.

Тема 5. Соціальний та культурний вимір сталого туризму
Туризм і соціальна відповідальність: основні принципи.
Взаємодія туризму та місцевих громад.
Збереження культурної спадщини в умовах туристичного розвитку.
Інклюзивність, доступність та рівність можливостей у туризмі.
Права людини, гідна праця та соціальні стандарти в туристичній сфері.
Туризм як інструмент культурного діалогу та міжнародного порозуміння.

Тема 6. Економічна стійкість туристичних дестинацій
Економічні засади сталого розвитку туристичних дестинацій.
Туризм як фактор зайнятості, доходів та регіонального розвитку.
Баланс економічних інтересів держави, бізнесу та місцевих громад.

Сталий розвиток туристичного підприємництва та ESG-підходи.
Відповідальний туризм і сталий розвиток локальних економік.
Управління туристичними потоками та проблема overtourism.

Тема 7. Глобальні трансформації, цифровізація та стійкість туристичної системи
Цифровізація та технологічні інновації у забезпеченні сталості туризму.
Штучний інтелект та цифрові інструменти управління туристичними дестинаціями.
Smart tourism та його роль у сталому розвитку територій.
Геополітичні конфлікти, кризи та стійкість глобальної туристичної системи.
Пандемії, природні катастрофи та інші глобальні ризики для туризму.
Відновлення туристичних дестинацій після криз і конфліктів.
Майбутні глобальні технологічні та соціально-економічні тренди сталого туризму.

Тема 8. Стратегії реалізації сталого туризму: глобальний, національний та регіональний рівні
Формування стратегій сталого розвитку туристичних дестинацій.
Механізми імплементації глобальних принципів сталого туризму на національному та регіональному рівнях.
Публічно-приватне партнерство у забезпеченні сталого розвитку туризму.
Міжнародний досвід реалізації політики сталого туризму.
Європейська політика та інтеграція принципів сталого туризму в туристичну політику України.
Сталий туризм у контексті повоєнного відновлення України.
Перспективи формування конкурентоспроможної та стійкої туристичної системи України.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	с	лаб.	інд.	с.р.		л	с	лаб.	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Теоретичні засади сталого туризму та глобального сталого розвитку	15	2	2			11	15	1				14
Тема 2. Глобальна політика, міжнародне регулювання та інституційне забезпечення сталого туризму	15	2	2			11	15		1			14
Тема 3. Сталий розвиток туристичних дестинацій: територіальний та управлінський підходи	15	2	2			11	15	1				14
Тема 4. Екологічний вимір сталого туризму та глобальні екологічні виклики	15	2	2			11	15	1				14
Тема 5. Соціальний та культурний вимір сталого туризму	15	2	2			11	15	1				14
Тема 6. Економічна стійкість туристичних дестинацій	15	2	2			11	15		1			14
Тема 7. Глобальні трансформації, цифровізація та стійкість туристичної системи	15	2	2			11	15	1				14
Тема 8. Стратегії реалізації сталого туризму: глобальний, національний та регіональний рівні	15	2	2			11	15	1				14
Усього годин	***120***	***16***	***16***			***88***	***120***	***6***	***2***			***112***

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Теоретичні засади сталого туризму та глобального сталого розвитку	2
2	Тема 2. Глобальна політика, міжнародне регулювання та інституційне забезпечення сталого туризму	2
3	Тема 3. Сталий розвиток туристичних дестинацій: територіальний та управлінський підходи	2
4	Тема 4. Екологічний вимір сталого туризму та глобальні екологічні виклики	2
5	Тема 5. Соціальний та культурний вимір сталого туризму	2
6	Тема 6. Економічна стійкість туристичних дестинацій	2
7	Тема 7. Глобальні трансформації, цифровізація та стійкість туристичної системи	2
8	Тема 8. Стратегії реалізації сталого туризму: глобальний, національний та регіональний рівні	2
	Разом	***16***

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна	Заочна
1	Проаналізувати еволюцію концепції сталого туризму від масового туризму до сучасної моделі відповідального туризму. Скласти порівняльну таблицю основних принципів сталого та відповідального туризму. Розробити модель сталого туристичного розвитку конкретної території. Підготувати аналітичну записку «Туризм як інструмент досягнення Цілей сталого розвитку». **Кейс: «Туристична дестинація на межі сталості»** У популярному туристичному регіоні швидко зростає кількість туристів. Це створює нові робочі місця та збільшує доходи місцевого бізнесу, але водночас призводить до зростання кількості відходів, навантаження на природні ресурси та підвищення вартості житла для місцевого населення. **Завдання:** визначити економічні, соціальні та екологічні наслідки туристичного розвитку; визначити конфлікти інтересів; запропонувати 5 заходів переходу до моделі сталого туризму.	11	14
2	Проаналізувати роль ООН у формуванні глобальної політики сталого туризму. Порівняти підходи UN Tourism, ЮНЕСКО та ЮНЕП до сталого розвитку туризму. Дослідити взаємозв’язок міжнародної туристичної політики та ЦСР ООН. Проаналізувати основні міжнародні документи, що регулюють сталий розвиток туризму.	11	14

	Порівняти міжнародні стандарти та рекомендації щодо сталого туризму. Дослідити механізми впровадження міжнародних стандартів у національну туристичну політику. Проаналізувати туристичну політику України з позиції відповідності принципам сталого розвитку Побудувати карту основних міжнародних акторів у сфері сталого туризму та визначити їхні функції. Підготувати аналітичний огляд міжнародних ініціатив у сфері сталого туризму за останні 5 років. **Кейс: «Національна стратегія сталого туризму»** Уряд країни планує розробити нову національну стратегію сталого туризму до 2035 року. У країні є значний природний і культурний потенціал, але відсутня ефективна система моніторингу туристичного навантаження. **Завдання:** визначити ключові напрями стратегії; запропонувати 8–10 індикаторів сталості; визначити відповідальних стейкхолдерів; запропонувати механізм контролю за реалізацією стратегії.		
3	Основні характеристики туристичної дестинації як об'єкта сталого розвитку. Як забезпечити баланс економічних, соціальних та екологічних інтересів дестинації? Причини виникнення overtourism та основні інструменти управління туристичними потоками. Роль місцевих громад у плануванні та управлінні туристичним розвитком територій. Особливості забезпечення сталості міських, сільських, природних і культурних дестинацій. Основні індикатори оцінювання сталого розвитку туристичних дестинацій. Роль DMO у стратегічному управлінні та просуванні сталої туристичної дестинації. **Кейс: «Як перетворити туристичну дестинацію на сталу?»** Уявіть, що ви є консультантами туристичної дестинації, яка протягом останніх років швидко набирає популярності. Зростання туристичного потоку сприяє розвитку малого бізнесу, створенню робочих місць і збільшенню доходів місцевого бюджету, але водночас призводить до перевантаження інфраструктури, зростання кількості відходів, погіршення стану природних та культурних ресурсів і невдоволення місцевих мешканців. **Завдання:** розробіть короткий план сталого розвитку дестинації, визначивши основні проблеми, інтереси ключових стейкхолдерів, заходи з регулювання туристичних потоків, механізми залучення місцевої громади та 5–7 індикаторів для оцінювання результативності запропонованих заходів. Особливу увагу приділіть ролі DMO у координації дій держави, бізнесу, громади та туристів.	11	14
4	Проаналізувати вплив туризму на зміну клімату та вплив кліматичних змін на туризм. Дослідити можливості декарбонізації туристичної галузі.	11	14

	Розробити комплекс заходів зі скорочення вуглецевого сліду готелю. Проаналізувати можливості застосування принципів циркулярної економіки в ресторанному бізнесі. Розробити екологічну політику для туристичної дестинації. Дослідити проблему туристичного навантаження на природоохоронні території. **Кейс: «Національний парк і масовий туризм»** Національний парк став популярним туристичним об'єктом. За декілька років кількість відвідувачів збільшилася втричі. Місцева влада зацікавлена у зростанні туристичних доходів, однак екологи фіксують деградацію природних територій. **Завдання:** визначити оптимальну модель управління туристичними потоками; запропонувати систему обмежень і квот; визначити екологічні індикатори; розробити механізм використання туристичного збору на охорону природи.		
5	Дослідити роль місцевих громад у сталому розвитку туристичних дестинацій. Проаналізувати вплив туризму на збереження культурної спадщини. Розробити модель інклюзивної туристичної дестинації. Дослідити соціальні наслідки overtourism для місцевого населення. Проаналізувати роль туризму у міжкультурному діалозі. Розробити рекомендації щодо забезпечення соціальної відповідальності туристичного підприємства. **Кейс: «Туристи проти місцевих жителів»** Історичний центр міста став надзвичайно популярним серед туристів. Зросла кількість ресторанів, сувенірних магазинів та короткострокової оренди. Водночас місцеві мешканці скаржаться на шум, зростання цін і витіснення традиційного бізнесу. **Завдання:** визначити інтереси основних стейкхолдерів; запропонувати механізм участі громади в управлінні туризмом; розробити 5 заходів зниження соціального напруження.	11	14
6	Проаналізувати роль туризму у забезпеченні економічної стійкості регіону. Дослідити вплив туризму на зайнятість та розвиток малого підприємництва. Проаналізувати ESG-підходи в діяльності туристичного підприємства. Розробити модель сталого бізнесу для туристичного підприємства. Дослідити механізми диверсифікації туристичної економіки. Проаналізувати економічні наслідки надмірної концентрації туристичних потоків у конкретній дестинації. **Кейс: «Дестинація залежить від одного виду туризму»** Гірський регіон отримує 70% туристичних доходів у зимовий сезон. Через зміну клімату тривалість снігового сезону скорочується, а туристичний бізнес зазнає значних збитків. **Завдання:** визначити ризики існуючої моделі; запропонувати стратегію диверсифікації; розробити нові туристичні продукти	11	14

	для літнього та міжсезонного періодів; визначити очікуваний економічний ефект.		
7	Проаналізувати вплив цифровізації на сталий розвиток туризму. Дослідити можливості застосування штучного інтелекту для управління туристичними потоками. Проаналізувати вплив геополітичних конфліктів на міжнародний туризм. Дослідити механізми підвищення стійкості туристичних дестинацій до криз. Розробити сценарії розвитку туристичної дестинації в умовах глобальної нестабільності. Проаналізувати перспективи використання Digital Twin, Big Data та IoT у сталому туризмі. **Кейс: «Розумна туристична дестинація»** Велике туристичне місто стикається з перевантаженням центральних районів, транспортними заторами та нерівномірним розподілом туристів. Міська влада планує створити Smart Destination із використанням Big Data та AI. **Завдання:** запропонувати цифрову модель управління туристичними потоками; визначити джерела даних; запропонувати AI-рішення; визначити ризики щодо конфіденційності та цифрової нерівності.	11	14
8	Розробити стратегічну модель сталого розвитку туристичної дестинації. Проаналізувати міжнародний досвід реалізації стратегій сталого туризму. Розробити ESG-стратегію для готелю або туристичного підприємства. Запропонувати модель державно-приватного партнерства у сфері сталого туризму. Розробити систему KPI для оцінювання сталості туристичної дестинації. Проаналізувати перспективи сталого туризму в Україні в контексті європейської інтеграції. Розробити концепцію сталого туризму для регіону України з урахуванням завдань повоєнного відновлення. **Кейс: «Відновлення туристичної дестинації після війни»** Туристичний регіон України має значний природний і культурний потенціал, але туристична інфраструктура частково зруйнована, а імідж території на міжнародному ринку є негативним. Після завершення активної фази війни регіон планує відновлення туристичної системи. **Завдання:** розробити концепцію сталого відновлення туризму; визначити пріоритетні види туризму; запропонувати механізми залучення інвестицій; визначити роль держави, бізнесу, громад та міжнародних партнерів; сформувати систему KPI та очікувані результати на 5–10 років.	11	14
	Разом	***88***	***112***

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальне завдання в межах дисципліни навчальним планом не передбачене.

7. Методи навчання

Методи навчання – взаємодія між викладачем і студентом, під час якої відбувається передача та засвоєння знань, умінь і навичок від викладача до студента, а також самостійної та індивідуальної роботи студента. При проведенні визначених планом видів занять використовуються такі методи:

1. Під час викладення навчального матеріалу: – словесні (бесіда, пояснення, розповідь, інструктаж); – наочні (ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження); – практичні (вправи, практичні роботи, дослідні роботи).

2. За організаційним характером навчання: – методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності; – методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності; – методи контролю та самоконтролю у навчанні; – бінарні (поєднання теоретичного, наочного, практичного) методи навчання.

3. За логікою сприймання та засвоєння навчального матеріалу: індуктивно-дедукційні, репродуктивні, прагматичні, дослідницькі, проблемні тощо.

8. Методи контролю

Система оцінювання знань, вмінь та навичок студентів передбачає виставлення оцінок за усіма формами проведення занять.

Перевірка та оцінювання знань студентів може проводитися у наступних формах:

- оцінювання роботи студентів під час семінарських занять;
- проведення проміжного контролю;
- проведення підсумкового контролю.

Загальна оцінка з дисципліни визначається як сукупність балів, що студент отримує за всі перераховані вище види активностей.

Поточний контроль знань студентів здійснюється шляхом проведення тестування з основних навчальних елементів змістовних тем. Сума балів, які студент денної форми навчання може набрати дорівнює 60.

Підсумковий контроль здійснюється у форму заліку. До заліку допускаються студенти, які мають достатню кількість балів з поточного контролю. Загальна кількість балів за успішне виконання залікових завдань становить 40.

УВАГА! У разі використання заборонених джерел під час заліку студент на вимогу викладача залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку (0).

У разі настання / подовження дії **обставин непоборної сили** здобувачам вищої освіти денної та заочної форм навчання надається можливість скласти **залік в тестовій формі** (білет містить 20 тестових завдань, здобувач одержує 2 бали за кожну вірну відповідь) **дистанційно на платформі Moodle** в дистанційному курсі «Сталий туризм у системі глобальної політики»: https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=19013

Сумарна оцінка за вивчення дисципліни розраховується як сума контрольних оцінок та балів, отриманих за результатами поточного та підсумкового семестрового контролю. Загальна сума балів підсумкового семестрового контролю складає 100.

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання									Разом	Залікова робота	Сума
Т1	Т2	Т3	Т4	Т5	Т6	Т7	Т8	Поточний контроль			
5	5	5	5	5	5	5	5	20	60	40	100 (мінімум – 50)
60 (мінімум – 20)											

Т1, Т2 ... Т8 – змістові теми.

Структура та складові підсумкової оцінки з дисципліни

Поточний контроль протягом семестру – 60 балів.

З них:

– активна робота на семінарських заняттях – 40 балів (5 балів за кожну тему);

– поточний контроль – 20 балів.

Поточний контроль проводиться на кожному семінарському занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на семінарських заняттях.

Критерії оцінювання знань студентів на семінарських заняттях

Усний виступ, виконання письмового завдання	Критерії оцінювання
5	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов’язкову та додаткову літературу.
4	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов’язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.
3	В цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки.
2	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності.

1	Частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки.
0	Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Доповнення виступу:

2 бали – отримують студенти, які глибоко володіють матеріалом, чітко визначили його зміст; зробили глибокий системний аналіз змісту виступу, виявили нові ідеї та положення, що не були розглянуті, але суттєво впливають на зміст доповіді, надали власні аргументи щодо основних положень даної теми.

1 бал отримують студенти, які виклали матеріал з обговорюваної теми, що доповнює зміст виступу, поглиблює знання з цієї теми та висловили власну думку.

Суттєві запитання до доповідачів:

2 бали отримують студенти, які своїм запитанням до виступаючого суттєво і конструктивно можуть доповнити хід обговорення теми.

1 бал отримують студенти, які у своєму запитанні до виступаючого вимагають додаткової інформації з ключових проблем теми, що розглядається.

Критерії поточного контролю знань студентів

Поточний контроль проводиться з метою визначення стану успішності здобувачів вищої освіти за період теоретичного навчання. Поточний контроль знань студентів здійснюється через проведення аудиторних письмових контрольних робіт або комп'ютерного тестування.

Письмова контрольна робота або тестування	Критерії оцінювання
15-20	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі тестові завдання.
10-14	В цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину тестових завдань.
5-9	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань.
1-4	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань.

0	Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Не вирішив жодного тестового завдання.

Замість виконання завдань (вивчення тем) можуть також додатково враховуватись такі види активностей здобувача:

- проходження тренінг-курсів чи дистанційних курсів з використання сучасних освітніх технологій на платформах Coursera, Prometheus тощо (за наявності відповідного документу про їх закінчення, надання копії викладачу) дає можливість здобувачу отримати 20 балів поточної успішності;
- участь в майстер-класах, форумах, конференціях, семінарах, зустрічах з проблем використання сучасних освітніх технологій (з підготовкою есе, прес-релізу, інформаційного повідомлення тощо, що підтверджено навчальною програмою заходу чи відповідним сертифікатом) дає можливість здобувачу отримати 5 балів поточної успішності;
- участь у науково-дослідних та прикладних дослідженнях з проблем використання сучасних освітніх технологій (в розробці анкетних форм, проведенні опитувань, підготовці та проведенні фокус-груп, обробці результатів дослідження, підготовці звіту, презентації результатів тощо, що підтверджується демонстрацією відповідних матеріалів) дає можливість здобувачу отримати 15 балів поточної успішності.

Кожне звернення розглядається окремо. Рішення приймається згідно з нормативно-правовими документами, що діють в Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна. Незалежно від кількості додаткових активностей здобувача вищої освіти, максимальна кількість поточної успішності не може перевищувати 60 балів.

Умови допуску студента до підсумкового семестрового контролю (заліку): виконання контрольної роботи, виконання поточного контролю у вигляді тестів за результатами яких він набрав не менше 20 балів.

Підсумковий семестровий контроль

Підсумковий семестровий контроль – це підсумкове оцінювання результатів навчання здобувача вищої освіти за семестр, що здійснюється в університеті у формі заліку. На підсумковий семестровий контроль виносяться питання, що передбачають перевірку розуміння здобувачами вищої освіти програмного матеріалу дисципліни в цілому та рівня сформованості відповідних компетентностей після опанування курсу.

Структура заліку:

- тести – 20 балів (20 тестових завдань х 1,0 балу);
- 2 відкриті питання творчого характеру – 20 балів (по 10 балів кожне).

Критерії оцінювання тестових завдань під час складання заліку

Бали	Критерії оцінювання
20–18	Відповіді повні, без помилок; демонструється глибоке розуміння матеріалу та вміння застосовувати знання на практиці.
17–15	Відповіді в основному правильні, незначні неточності; знання достатні для розв’язання завдань, але бракує деталізації чи прикладів.
14–11	Є помилки у відповідях; продемонстроване лише часткове розуміння матеріалу; приклади або аргументація подані неповністю.

10–6	Відповіді поверхові, багато неточностей; знання фрагментарні, застосування на практиці утруднене.
5–1	Дуже низький рівень знань; більшість відповідей неправильні або відсутні; відсутнє логічне обґрунтування.
0	Завдання не виконано або всі відповіді неправильні.

Критерії оцінювання відкритих питань творчого характеру під час складання заліку

Бали	**Критерії оцінювання**
10	Відповідь повна, аргументована, логічна; присутні оригінальні ідеї, творчий підхід та приклади; відсутні помилки.
9–8	Відповідь змістовна та правильна, проте менш глибока або з незначними неточностями; творчий підхід частково реалізований.
7–6	Відповідь в основному правильна, але неповна; відчувається обмежений творчий підхід, приклади подані частково.
5–4	Відповідь поверхова, з помилками; слабкий рівень аргументації; творчий компонент відсутній або мінімальний.
3–1	Дуже низький рівень виконання; відсутня логіка та аргументація; відповідь майже не розкриває питання.
0	Відповідь відсутня або повністю неправильна.

Під час вивчення навчальної дисципліни використання технологій штучного інтелекту (ШІ) здійснюється відповідно до Політики використання технологій штучного інтелекту Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

У межах дисципліни застосовуються такі моделі використання ШІ:

1. Модель «ШІ заборонено».

Використання технологій штучного інтелекту не допускається під час виконання контрольних заходів, спрямованих на перевірку індивідуальних знань і сформованості компетентностей здобувача освіти, зокрема: усного опитування, модульних контрольних робіт, екзамену (заліку), якщо інше не визначено викладачем, інших видів оцінювання, для яких викладачем встановлено обмеження щодо використання ШІ.

2. Модель «ШІ як асистент».

Під час підготовки до практичних занять, виконання індивідуальних завдань, рефератів, аналітичних оглядів та інших письмових робіт дозволяється використання ШІ для: пошуку та систематизації інформації, добору та первинного аналізу наукових джерел, пояснення складних понять, удосконалення структури тексту, перевірки граматики, стилю та оформлення, генерації ідей, плану роботи або прикладів.

Фінальний текст роботи, висновки, аналіз, інтерпретація результатів та прийняті рішення повинні бути самостійно підготовлені здобувачем освіти.

3. Модель «ШІ як інструмент».

Для окремих лабораторних, практичних, проєктних або дослідницьких робіт використання технологій штучного інтелекту може бути обов'язковою складовою виконання завдання. У таких випадках здобувачі освіти можуть використовувати генеративні моделі ШІ для: аналізу та підготовки даних, генерації, аналізу й оптимізації програмного коду, порівняння результатів роботи різних моделей ШІ, створення візуалізацій, схем або зображень, аналізу великих масивів даних. проведення експериментів із застосуванням сучасних інструментів штучного інтелекту.

Усі результати, отримані за допомогою ШІ, підлягають критичному аналізу, перевірці та доопрацюванню здобувачем освіти.

Декларування використання ШІ.

У разі використання технологій штучного інтелекту здобувач освіти зобов'язаний зазначити: назву сервісу або моделі ШІ; дату використання; характер допомоги (генерація ідей, пошук інформації, аналіз даних, генерація коду, редагування тексту тощо).

За вимогою викладача здобувач освіти повинен надати використані запити (prompts) або пояснити спосіб використання інструментів ШІ.

Недекларованe використання технологій штучного інтелекту або подання згенерованого ШІ матеріалу як власного результату навчальної діяльності розглядається як порушення принципів академічної доброчесності відповідно до внутрішніх нормативних документів Університету.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	зараховано
70 – 89	
50 – 69	
0 – 49	не зараховано

10. Рекомендована література

Основна література

1. Верховна Рада України. (1995). *Про туризм: Закон України від 15.09.1995 № 324/95-ВР*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80
2. ДСТУ 4281:2004. Заклади ресторанного господарства. Класифікація. К.: Держспоживстандарт України, 2004.
3. ДСТУ 4268:2003 Послуги туристичні. Засоби розміщування. Загальні вимоги.
4. ДСТУ 4269:2003 Послуги туристичні. Класифікація готелів.
5. ДСТУ 4527:2006 Послуги туристичні. Засоби розміщування. Терміни та визначення.
6. ДСТУ 3279- 95 Стандартизація послуг. Основні положення.
7. Гапоненко Г. І., Писаревський М. І., Шамара І. М. (2024) Екологічні рішення в індустрії гостинності як складова концепції сталого розвитку. *Бізнес Інформ*. №12. С. 170–181. URL: https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-12-170-181
8. Гапоненко Г.І.; Євтушенко О.В.; Шамара І.М. (2025) Безбар'єрне середовище як передумова сталого розвитку туризму в Україні. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм.* №21. С. 178-193. URL: https://doi.org/10.26565/2310-9513-2025-21-19
9. Гапоненко Г. І. (2025) Зелена економіка в епоху цифрових трансформацій: шлях до сталого розвитку в умовах глобальних викликів. *Бізнес Інформ*. №10. С. 163–170. https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-10-163-170
10. Гапоненко Г. І., Писаревський М. І., Козлова А. О. (2026) Концептуалізація адаптивного туризму в контексті інклюзивності та сталого розвитку. *Бізнес Інформ.* №4. С. 281–293. https://doi.org/10.32983/2222-4459-2026-4-281-293
11. Гапоненко Г.І., Писаревський М.І., Козлова А.О., Шамара І.М. (2026) Виклики сталого розвитку туризму в контексті повоєнного відновлення економіки України. "*Sustainable economic development: digital transformation, enterprise development management, ways of renewal and modernization". Monograph.* – Primedia eLaunch, Boston, USA. С.671-693. https://doi.org/10.46299/ISG.2026.MONO.ECON.2.9.1
12. Кабінет Міністрів України. (2017). *Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року*: розпорядження від 16.03.2017 № 168-р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/168-2017-%D1%80
13. Якименко-Терещенко, Н. В., & Носирєв, О. О. (2024). *Стратегічні пріоритети туризму і готельного бізнесу в концепції сталого розвитку регіонів: монографія*. Харків: НТУ «ХПІ». https://doi.org/10.20998/978-617-05-0488-3 URL: https://repository.kpi.kharkov.ua/entities/publication/a84549b4-4af7-40ac-9abe-154d860e1ff5/
14. Якименко-Терещенко, Н. В., Носирєв, О. О., та ін. (2026). *Маркетингові та організаційні механізми повоєнного розвитку галузі гостинності та туризму України: монографія*. Харків: НТУ «ХПІ». https://doi.org/10.20998/978-617-05-0580-4 URL: https://repository.kpi.kharkov.ua/items/a15780cd-ce95-4260-93d3-b2ea559046b6
15. United Nations Environment Programme & World Tourism Organization. (2005). *Making Tourism More Sustainable: A Guide for Policy Makers*. Paris/Madrid: UNEP and UNWTO. URL: https://www.unep.org/resources/report/making-tourism-more-sustainable-guide-policy-makers
16. World Tourism Organization. (2013). *Sustainable Tourism for Development Guidebook*. Madrid: UNWTO. URL: https://www.e-unwto.org/doi/book/10.18111/9789284415496
17. World Tourism Organization & United Nations Development Programme. (2018). *Tourism and the Sustainable Development Goals – Journey to 2030*. Madrid: UNWTO. URL: https://www.undp.org/publications/tourism-and-sustainable-development-goals-journey-2030

18. OECD. (2026). *OECD Tourism Trends and Policies 2026*. Paris: OECD Publishing. https://doi.org/10.1787/3fd3cd75-en URL: https://www.oecd.org/en/publications/oecd-tourism-trends-and-policies-2026_3fd3cd75-en.html
19. Hall, C. M., Gössling, S., & Scott, D. (Eds.). (2015). *The Routledge Handbook of Tourism and Sustainability*. London: Routledge. URL: https://www.routledge.com/The-Routledge-Handbook-of-Tourism-and-Sustainability/Hall-Gossling-Scott/p/book/9781138071476
20. Sharpley, R. (2009). *Tourism Development and the Environment: Beyond Sustainability?* London: Earthscan/Routledge. URL: https://www.routledge.com/Tourism-Development-and-the-Environment-Beyond-Sustainability/Sharpley/p/book/9781844077322
21. Weaver, D. (2006). *Sustainable Tourism: Theory and Practice*. Oxford: Elsevier. URL: https://www.sciencedirect.com/book/9780750664383/sustainable-tourism
22. Mowforth, M., & Munt, I. (2015). *Tourism and Sustainability: Development, Globalisation and New Tourism in the Third World* (4th ed.). London: Routledge. URL: https://www.routledge.com/Tourism-and-Sustainability-Development-Globalisation-and-New-Tourism-in-the-Third-World/Mowforth-Munt/p/book/9780415721494
23. Fennell, D. A. (2021). *Tourism Ethics* (2nd ed.). Bristol: Channel View Publications. URL: https://www.channelviewpublications.com/page/detail/tourism-ethics/?k=9781845417530
24. Moscardo, G. (Ed.). (2008). *Building Community Capacity for Tourism Development*. Wallingford: CABI. URL: https://www.cabidigitallibrary.org/doi/book/10.1079/9781845934472.0000

Допоміжна література

1. Buckley, R. (2012). Sustainable tourism: Research and reality. *Annals of Tourism Research, 39*(2), 528–546. https://doi.org/10.1016/j.annals.2012.02.003 URL: https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0160738312000230
2. Saarinen, J. (2006). Traditions of sustainability in tourism studies. *Annals of Tourism Research, 33*(4), 1121–1140. https://doi.org/10.1016/j.annals.2006.06.007
3. Sharpley, R. (2020). Tourism, sustainable development and the theoretical divide: 20 years on. *Journal of Sustainable Tourism, 28*(11), 1932–1946. https://doi.org/10.1080/09669582.2020.1779732
4. Bramwell, B., & Lane, B. (2011). Critical research on the governance of tourism and sustainability. *Journal of Sustainable Tourism, 19*(4–5), 411–421. https://doi.org/10.1080/09669582.2011.580586
5. Hall, C. M. (2011). Policy learning and policy failure in sustainable tourism governance: From first- and second-order to third-order change? *Journal of Sustainable Tourism, 19*(4–5), 649–671. https://doi.org/10.1080/09669582.2011.555555
6. Higgins-Desbiolles, F. (2018). Sustainable tourism: Sustaining tourism or something more? *Tourism Management Perspectives, 25*, 157–160. https://doi.org/10.1016/j.tmp.2017.11.017
7. Gössling, S., Scott, D., & Hall, C. M. (2015). Inter-market variability in CO_2 emission-intensities in tourism: Implications for destination marketing and carbon management. *Tourism Management, 46*, 203–212. https://doi.org/10.1016/j.tourman.2014.06.021
8. Saarinen, J. (2014). Critical sustainability: Setting the limits to growth and responsibility in tourism. *Sustainability, 6*(1), 1–17. https://doi.org/10.3390/su6010001
9. Hall, C. M. (2019). Constructing sustainable tourism development: The 2030 agenda and the managerial ecology of sustainable tourism. *Journal of Sustainable Tourism, 27*(7), 1044–1060. https://doi.org/10.1080/09669582.2018.1560451
10. United Nations Environment Programme. (2011). *Towards a Green Economy: Pathways to Sustainable Development and Poverty Eradication – Tourism*. Nairobi: UNEP. URL: https://www.unep.org/resources/report/towards-green-economy-pathways-sustainable-development-and-poverty-eradication-16

11. United Nations. (2015). *Transforming Our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development*. New York: United Nations. URL: https://sdgs.un.org/2030agenda
12. United Nations. (2024). *Statistical Framework for Measuring the Sustainability of Tourism (MST)*. New York: United Nations. URL: https://unstats.un.org/unsd/tourism/
13. UNESCO World Heritage Centre. (2012). *World Heritage and Sustainable Tourism Programme*. Paris: UNESCO. URL: https://whc.unesco.org/en/tourism/
14. Global Sustainable Tourism Council. (2024). *GSTC Criteria*. URL: https://www.gstcouncil.org/gstc-criteria/
15. World Tourism Organization. (2018). *'Tourism and the Sustainable Development Goals – Journey to 2030'*. Madrid: UNWTO. URL: https://www.undp.org/publications/tourism-and-sustainable-development-goals-journey-2030

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. United Nations – Sustainable Development Goals. URL: https://sdgs.un.org/goals
2. United Nations – 2030 Agenda for Sustainable Development. URL: https://sdgs.un.org/2030agenda
3. UN Tourism https://www.unwto.org/
4. UN Tourism – Sustainable Development. URL: https://www.unwto.org/sustainable-development
5. OECD – Tourism. URL: https://www.oecd.org/en/topics/policy-issues/tourism.html
6. OECD Tourism Trends and Policies 2026 – Full Report. URL: https://www.oecd.org/en/publications/oecd-tourism-trends-and-policies-2026_3fd3cd75-en/full-report.html
7. OECD Tourism Trends and Policies – серія видань. URL: https://www.oecd.org/en/publications/serials/oecd-tourism-trends-and-policies_g1ghbe02.html
8. UN Environment Programme – Tourism. URL: https://www.unep.org/explore-topics/resource-efficiency/what-we-do/responsible-industry/tourism
9. UNEP – Making Tourism More Sustainable: A Guide for Policy Makers. URL: https://www.unep.org/resources/report/making-tourism-more-sustainable-guide-policy-makers
10. UNESCO World Heritage Centre – Sustainable Tourism. URL: https://whc.unesco.org/en/tourism/
11. UNESCO Sustainable Tourism Toolkit. URL: https://whc.unesco.org/en/sustainabletourismtoolkit/
12. United Nations Statistics Division – Tourism Statistics. URL: https://unstats.un.org/unsd/tourism/
13. Statistical Framework for Measuring the Sustainability of Tourism (MST). URL: https://unstats.un.org/unsd/tourism/
14. Global Sustainable Tourism Council (GSTC). URL: https://www.gstcouncil.org/
15. European Commission – Tourism URL: https://single-market-economy.ec.europa.eu/sectors/tourism_en
16. European Environment Agency. URL: https://www.eea.europa.eu/
17. World Bank – Tourism. URL: https://www.worldbank.org/en/topic/tourism
18. World Travel & Tourism Council – Research. URL: https://wttc.org/research
19. Journal of Sustainable Tourism URL: https://www.tandfonline.com/journals/rsus20
20. Annals of Tourism Research. URL: https://www.sciencedirect.com/journal/annals-of-tourism-research
21. Tourism Management. URL: https://www.sciencedirect.com/journal/tourism-management
22. Tourism Management Perspectives. URL: https://www.sciencedirect.com/journal/tourism-management-perspectives

23. OECD Tourism Trends and Policies 2026 – відео запуску звіту. URL: https://www.oecd.org/en/events/2026/07/oecd-tourism-trends-and-policies-2026.html

12. Особливості навчання за денною формою в умовах подовження дії обставин непоборної сили

В умовах дії обставин непоборної сили освітній процес в університеті здійснюється відповідно до наказів/ розпоряджень ректора/ проректора або за змішаною формою навчання або повністю дистанційно в синхронному режимі. Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких обмежень з забороною відвідування ЗВО студентам денної форми навчання надається можливість скласти **залік в тестовій формі дистанційно на платформі Moodle** в дистанційному курсі «Сталий туризм у системі глобальної політики»: https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=19013